

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI
STOWARZYSZENIA ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY W POLSCE
W OKRESIE 1 STYCZNIA – 31 GRUDNIA 2011.

opracował: Piotr Koral
16 kwietnia 2012 r.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje okres całego 2011 r.

W dniu 17 kwietnia 2011 r. odbyło się Walne Zgromadzenie członków Stowarzyszenia ŻIH, po którym ukonstytuował się nowy Zarząd SŻIH (koniec kwietnia 2011 r.).

W kolejnych miesiącach 2011 r. przeprowadzono zasadnicze zmiany w strukturze organizacyjnej projektu MHŻP, zarówno po stronie SŻIH jak i Muzeum oraz wdrożono nowy tryb prac nad Wystawą Główną.

Natomiast w okresie pierwszych 4 miesięcy 2011 r. zasadnicze prace były prowadzone w oparciu o dotychczasową strukturę organizacyjną projektu MHŻP oraz dotychczasowe założenia finansowe i merytoryczne, zweryfikowane w okresie po 1 maja 2011 r. o czym szczegółowo traktuje właśnie niniejsze sprawozdanie.

Sprawozdanie obejmuje wszystkie sfery działalności Stowarzyszenia, w tym w szczególności projekt Muzeum Historii Żydów Polskich oraz współpracę z Żydowskim Instytutem Historycznym.

W sprawozdaniu zaprezentowano opisy najważniejszych prac merytorycznych prowadzonych przez SŻIH.

Uzupełnieniem niniejszego sprawozdania są szczegółowe raporty z realizacji poszczególnych projektów w roku 2011, stanowiące załączniki do niniejszego opracowania.

Ponadto, punktem odniesienia stały się także informacje zaprezentowane w Raportach opublikowanych przez SŻIH w okresie czerwiec – październik 2011 r. (Raport nr 1 będący podsumowaniem całości prac SŻIH w ramach projektu MHŻP w okresie 1995 – czerwiec 2011 oraz Raport nr 2 stanowiący szczegółową prezentację treści merytorycznych Wystawy Głównej MHŻP).

I. Muzeum Historii Żydów Polskich:

Na niniejszy okres sprawozdawczy przypadają kluczowe zmiany w odniesieniu do obsady personalnej, trybu działania i struktury organizacyjnej MHŻP, w tym także po stronie prac realizowanych przez SŻIH na rzecz powstającego Muzeum.

W zasadniczej części zmiany odnotowane po stronie SŻIH dotyczą prac nad Wystawą Główną ale również i pozostałe działania prowadzone przez SŻIH w ramach projektu MHŻP uległy poważnym modyfikacjom na przestrzeni 2011 r.

Ukonstytuowanie się nowego Zarządu Stowarzyszenia (kwiecień 2011) zbiegło się w czasie ze zmianami personalnymi w obsadzie stanowiska dyrektora Muzeum Historii Żydów Polskich, który poprzednio (od roku 2005) pełnił jednocześnie funkcję Koordynatora SŻIH ds. MHŻP nadając dominujący kierunek i charakter wszystkim pracom prowadzonym w ramach projektu MHŻP, w tym także przygotowaniom Wystawy Głównej.

W okresie maj – czerwiec 2011 r. decyzjami Zarządu SŻIH został powołany Komitet Zarządzający SŻIH, w którym skupiono osoby odpowiedzialne za koordynację wszystkich prac merytorycznych realizowanych przez Stowarzyszenie na rzecz MHŻP. Grupa ta została także wyposażona w pełnomocnictwa finansowe umożliwiające realizowanie bieżących zobowiązań i sprawne podejmowanie decyzji.

(Wszystkie opisane powyżej działania zostały szczegółowo zaprezentowane w Raporcie nr 1 opublikowanym przez SŻIH w czerwcu 2011 r.).

Poniżej zaprezentowano wszystkie najważniejsze prace nadzorowane przez Komitet Zarządzający w niniejszym okresie sprawozdawczym.

1. Wystawa Główna:

Uzupełnieniem poniższych informacji jest szczegółowy raport z realizacji prac nad Wystawą Główną, który stanowi załącznik do niniejszego opracowania.

Zmiany w strukturze organizacyjnej i decyzyjnej wdrożone w I połowie 2011 r. umożliwiły przeprowadzenie poważnych rewizji dotychczasowych założeń finansowych i organizacyjnych dotyczących Wystawy Głównej i wypracowanie w ich miejsce nowych, bardziej racjonalnych rozwiązań (szczegółowo o działaniach tych informował Raport nr 1 str. 20 – 23 i 31 - 32).

Podstawową zmianą było opracowanie nowych założeń finansowych dla realizacji Wystawy Głównej. Dzięki ograniczeniu liczby multimediiów oraz zastosowaniu mniej kosztownych rozwiązań technologicznych, ale przy zachowaniu

zaplanowanej zawartości merytorycznej i struktury narracyjnej Wystawy, osiągnięto znaczące redukcje kosztów w stosunku do poprzednich wycen (Raport nr 1 str. 20).

Kolejną decyzją racjonalizującą prace nad Wystawą było zakończenie współpracy z brytyjską firmą Event Communications na etapie projektowania szczegółowego – tzw. Detailed Design (etap zakończony w maju 2011 r.) i powierzenie realizacji pozostałych prac nad Wystawą (modyfikacje projektowe i produkcja wraz z nadzorem) firmie Nizio Design International.

Przyjęte rozwiązania umożliwiły wypracowanie racjonalnego budżetu pozwalającego na zakończenie prac nad Wystawą Główną do 2013 r. (Raport nr 1 str. 22).

W dniu 2 września 2011 r. została podpisana umowa z Nizio Design International, która uwzględnia zmienione parametry finansowe oraz określa harmonogram wykonania Wystawy do kwietnia 2013 r.

W grudniu 2011 r. zostało utworzone stanowisko Pełnomocnika Zarządu SŻIH ds. Wystawy Głównej. Pełnomocnikiem została p. Alicja Knast, kurator Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie.

Zadaniem Pełnomocnika jest wsparcie SŻIH na etapie produkcji i instalowania Wystawy Głównej Muzeum Historii Żydów Polskich.

W okresie czerwiec – grudzień 2011 r. uporządkowano kwestie wynagrodzeń w Zespole ds. Wystawy. Waloryzowano wynagrodzenia osobom najściślej uposażonym i ujednolicono poziom wynagrodzeń wśród koordynatorów i ich asystentów.

Stan prac nad Wystawą Główną, w tym nad poszczególnymi jej galeriami, prezentuje Raport nr 1 opublikowany w czerwcu 2011 r.

Uzupełnieniem informacji zawartych w tym Raporcie jest Raport nr 2 „Opowieść o Wystawie”, opublikowany przez SŻIH na początku października 2011 r., w którym zamieszczono szczegółowe opisy treści merytorycznych poszczególnych Galerii.

2. Pozyskiwanie zbiorów i eksponatów:

W roku 2011 SŻIH kontynuowało prace związane z pozyskiwaniem judaika. Działania te realizowano w całym okresie tworzenia Muzeum Historii Żydów Polskich i miały one różne formy: ograniczone zakupy interesujących obiektów przez SŻIH, darowizny osób indywidualnych, zbiórki pamiątek organizowane zwłaszcza w Polsce i Izraelu.

W rezultacie tych działań pozyskano liczne obiekty, w tym wiele ciekawych i unikalnych. Wśród nich znalazły się zarówno fotografie, pamiątki rodzinne, pocztówki, archiwalia, książki, czasopisma jak i dzieła sztuki, w tym przede wszystkim malarstwo.

Działalność ta miała jednak charakter uzupełniający w stosunku do prac nad Wystawą Główną. Gros środków pieniężnych w dyspozycji SŻIH jak i zasobów ludzkich jest dedykowane przede wszystkim pracom nad Wystawą. Skala prac związanych z

gromadzeniem eksponatów oraz materiału dokumentacyjnego jest dostosowana do potrzeb Wystawy oraz ilości środków finansowych, które mogą być przeznaczone na takie działania.

W budżecie Wystawy Głównej znajdują się środki na zakupy archiwaliów i innych obiektów historycznych ale stanowią one niewielki ułamek całości nakładów przeznaczonych na Wystawę.

Nie mniej w roku 2011, w oparciu o skromne zasoby finansowe, zaktywizowano proces gromadzenia zbiorów.

Uruchomiono regularne kwerendy na aukcjach internetowych (zwłaszcza Ebay) i nawiązano współpracę z kilkoma kontrahentami z zagranicy (Izrael, Niemcy).

Działania te przyniosły wymierne rezultaty. Pozyskano szereg interesujących obiektów, potrzebnych do dalszych prac badawczych.

Unikalnym i najbardziej spektakularnym osiągnięciem było rozpoczęcie współpracy z izraelskim antykwariuszem dysponującym kolekcją hebrajskich starodruków z terenów Rzeczypospolitej z XVI i XVII w.

SŻIH zakupiło u niego 9 takich starodruków za cenę znacząco niższą od rynkowej.

Wszystkie te pozycje zostały poddane starannej ekspertyzie w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie oraz w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Potwierdzono ich autentyczność i unikatowy charakter.

Planowane jest intensyfikowanie działań na rzecz gromadzenia cennych elementów żydowskiego dziedzictwa. Skala tych prac jest uzależniona od możliwości finansowych.

Poszerzanie działań związanych ze świadomą ochroną żydowskiego dziedzictwa poprzez gromadzenie zbiorów wymaga wzmoczonych wysiłków fundraisingowych.

Ustabilizowanie sytuacji związanej z finansowaniem Wystawy Głównej będzie sprzyjało decyzjom o przeniesieniu części wysiłku fundraisingowego na rzecz procesu pozyskiwania i gromadzenia zbiorów.

W zakresie tych prac niezbędna jest ścisła współpraca z MHŻP, które w oparciu o swój budżet może realizować aktywne działania i na tym polu.

Dalsze działania muszą odbywać się także we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym. Eksperci pracujący w ŻIH są już od lat angażowani w ocenę obiektów pozyskiwanych przez SŻIH.

Dalsze działania w zakresie poszukiwania, identyfikowania, pozyskiwania i gromadzenia zbiorów będą odbywały się we współpracy z Działem Zbiorów i Wystaw MHŻP i przy wykorzystaniu jego potencjału kadrowego oraz we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym.

Środki finansowe w dyspozycji SŻIH będą przede wszystkim przeznaczone na bezpośrednie pozyskiwanie, weryfikowanie i przechowywanie obiektów.

3. Fundraising:

Szczegółowym uzupełnieniem niniejszego sprawozdania jest „Raport dla Zarządu SŻIH z realizacji działań fundraisingowych na rzecz MHŻP w okresie 01.01.2011 – 31.12.2011” stanowiący załącznik do niniejszego opracowania.

Wysiłki Działu Rozwoju (4 pracowników zatrudnianych przez SŻIH) skupione były, podobnie jak i w okresach poprzednich, przede wszystkim na pozyskiwaniu środków z przeznaczeniem na realizację Wystawy Głównej MHŻP. Gromadzono także środki na pozostałe działania SŻIH ale w znacznie mniejszej skali.

W kolejnych okresach działalność fundraisingowa Stowarzyszenia będzie koncentrowała się w coraz większym stopniu na potrzebach Wystawy Głównej, przede wszystkim w związku z rozpoczęciem jej produkcji, jak również w związku z przejściem przez MHŻP od 2012 roku szeregu programów („Wirtualny Sztetl”, „Polscy Sprawiedliwi – Przywracanie Pamięci”, projekty edukacyjne), które do tej pory były realizowane głównie przez SŻIH.

W ostatnim kwartale 2011 r. Dział Rozwoju został wzmocniony zewnętrznym konsultantem, który uczestniczy w projektach fundraisingowych zaplanowanych na najbliższy okres, zwłaszcza w odniesieniu do prac związanych z pozyskiwaniem funduszy ze spółek skarbu państwa.

4. Pozostałe programy muzealne:

Szczegółowym uzupełnieniem informacji zaprezentowanych poniżej są raporty z realizacji projektu „Wirtualny Sztetl”, „Polscy Sprawiedliwi – Przywracanie Pamięci”, programów publicznych oraz programów edukacyjnych w roku 2011, stanowiące załączniki do niniejszego sprawozdania.

W roku 2011 SŻIH, podobnie jak w latach poprzednich, wspierało działalność programową MHŻP poprzez pozyskiwanie dotacji i koordynację takich projektów jak „Wirtualny Sztetl”, „Polscy Sprawiedliwi – Przywracanie Pamięci” oraz programy edukacyjne (PIYE, Mój Muranów itp.) i w bardzo ograniczonym wymiarze także udzielało wsparcia innym projektom publicznym MHŻP.

W roku 2011 w ramach wyżej wymienionych projektów kontynuowano działania rozpoczęte w okresach wcześniejszych. Dzięki kilkuletnim wysiłkom portale WS i PS – PP rozbudowały się do znaczących platform, odwiedzanych przez tysiące osób (Wirtualny Sztetl pozyskał od 2008 r. 1,2 mln użytkowników a Polscy Sprawiedliwi ponad 200 tys.).

Od roku 2012, w związku ze znaczącą waloryzacją budżetu Muzeum Historii Żydów Polskich, programy muzealne realizowane do tej pory przez SŻIH będą przejęte przez MHŻP. Merytoryczna atrakcyjność tych projektów i ich bardzo zaawansowany status powodują, że staną się ważnym elementem statutowej działalności Muzeum.

Jednak SŻIH pozostanie nadal podmiotem wspierającym te działania w miarę pozyskiwanych dotacji.

II. Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbluma:

W styczniu 2011 r. Stowarzyszenie ubezpieczyło budynek na Tłomackiem od ognia i OC.

24 lutego 2011 r. Stowarzyszenie zawarło z ŻIH im. E. Ringelbluma nową umowę o użyczenie nieruchomości (budynku przy. ul. Tłomackie 3/5).

W okresie styczeń – marzec 2011 r. stworzono i uruchomiono stronę internetową Stowarzyszenia.

Nowy Zarząd (okres po 17 kwietnia 2011 r.) powołał grupę roboczą ds. umowy o użyczenie zbiorów między Stowarzyszeniem a Żydowskim Instytutem Historycznym, w składzie A. Cała, A. Grabski i P. Rytka-Zandberg (uchwała nr 23/2011). Grupa opracowała projekt umowy o użyczenie zbiorów we współpracy z kancelarią prawną Weil, Gotshal & Manges. W dniu 3 listopada 2011 grupa została rozwiązana uchwałą nr 62/2011 a opracowany przez nią projekt umowy został przesłany do pozostałych członków zarządu do konsultacji. W dniu 15 listopada 2011 projekt umowy został przesłany do ŻIH do dalszych uzgodnień i negocjacji.

Powołano grupę roboczą ds. użyczenia budynku przy ul. Tłomackie 3/5 Żydowskiemu Instytutowi Historycznemu, skład grupy roboczej: J. Jagielski i P. Rytka-Zandberg (uchwała nr 24/2011). W ramach prac grupa robocza uczestniczyła m.in. w czynnościach związanych z przyjęciem granic nieruchomości (wrzesień 2011).

W połowie roku 2011 SŻIH wystąpiło do ŻIH o przejęcie dzierżawy działki pod szyb windowy przylegającej do działki pod budynkiem na Tłomackie 3/5 lub zobowiązania do pokrywania wszystkich kosztów związanych z jej dzierżawą. Uprzednio na piśmie wniosek w tej sprawie Stowarzyszenie otrzymało pozytywną opinię zezwalającą na zmianę dzierżawcy od Zarządu Mienia Skarbu Państwa. W sprawie tej nie zapadły jeszcze ostateczne rozstrzygnięcia. Ostatnie pismo wystosowane przez Stowarzyszenie do ŻIH w sprawie szybu windowego zostało wysłane w dn. 14 grudnia 2011.

Ponadto Zarząd w związku ze zwiększonym zagrożeniem pożarowym i aktami terroru/wandalizmu zaangażował się w odzyskanie bezpłatnej możliwości korzystania z parkingu przylegającego do budynku przy ul. Tłomackie od strony al. Solidarności. Sprawą zajmuje się p. Rytka-Zandberg.

Pozyskaniem środków na remont zabytkowego budynku przy ul. Tłomackie 3/5 zajmuje się członek Zarządu Stowarzyszenia ŻIH - P. Rytka-Zandberg, który spotkał się z przedstawicielem Stołecznego Konserwatora Zabytków ws. możliwości pozyskania ewentualnych dotacji na przedmiotowy remont. J. Jagielski wziął udział w spotkaniu z zespołem ŻIH dot. ustalenia skali i zakresu potrzeb remontowych.

Sala konferencyjna w Błękitnym Wieżowcu – Stowarzyszenie zawarło w dn. 1.10.2011 porozumienie z ŻIH i Agencją Inwestycyjną CORP-SA ws. przeniesienia praw i obowiązków dot. użytkowania i eksploatacji sali konferencyjnej na Żydowski Instytut Historyczny.

Przyjęto uchwały ws. podjęcia decyzji o wypożyczeniu i udzielenia pełnomocnictw Żydowskiemu Instytutowi Historycznemu do wypożyczenia zbiorów następującym podmiotom:

- Zamkowi Królewskiemu w Warszawie – uchwały nr 30/2011 i 33/2011
- Stiftung Neue Synagoge Berlin - Centrum Judaicum - uchwały nr 32/2011, 34/2011, 41/2011 i 42/2011
- Międzynarodowemu Centrum Kultury - uchwały nr 31/2011 i 35/2011
- Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu – uchwały nr 58/2011 i 59/2011
- Kunstmuseum Muelheim an der Ruhr – uchwały nr 65/2011 i 66/2011
- Musee d'art et d'histoire du Judaïsme w Paryżu – uchwały nr 67/2011 i 68/2011

Ponadto Przewodniczący udzielił upoważnienia dla ŻIH im. E. Ringelbluma do wystąpienia do Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej o środki na publikację materiałów pochodzących ze zbiorów Archiwum Ringelbluma (kwiecień 2011).

Stowarzyszenie wystąpiło z wnioskiem o dotacje dla następujących projektów przygotowanych przez ŻIH:

- Wydanie drukiem książki Jana Doktora pod tytułem „Trudny dialog. Misjonarze i Żydzi w czasach mesjańskiej zawieruchy”
- Wydanie drukiem książki „Dziennik Reni Knoll” (opr. Justyna Kowalska-Leder)
- Wydanie drukiem książki: Dwojra Baskin „Ks. Profesor Alojzy Ludwik Chiarini w Warszawie (ze szczególnym uwzględnieniem jego stosunku do Żydów)”.(opr., wstęp i posłowie Paweł Fijałkowski)
- Wydanie drukiem książki Rafała Żebrowskiego „Żydowska Gmina Wyznaniowa w Warszawie 1918-1939. W kręgu polityki”

Kwartalnik Historii Żydów Polskich – Zarząd Stowarzyszenia podjął uchwałę o kontynuowaniu przez Stowarzyszenie wspierania publikacji Kwartalnika (uchwała nr 63/2011) oraz o dofinansowaniu jego wydania do wysokości 20 tys. PLN w 2012 roku, w przypadku gdyby nie wystarczyło środków na jego edycję.

Koszty działalności biura SŻIH przy ul. Tłomackie 3/5 są wykazane w Tabeli nr 2 stanowiącej załącznik do niniejszego sprawozdania, w pozycji „Tłomackie”.

III. Informacja o trybie pracy Zarządu w okresie styczeń – grudzień 2011 r.:

W okresie 01.01.2011 – 17.04.2011, czyli do Walnego Zgromadzenia członków SŻIH, na którym wyłoniono nowy Zarząd Stowarzyszenia (17 kwietnia 2011 r.) odbyły się dwa posiedzenia Zarządu (w dniach 04.03 i 15.04). Łącznie przyjęto 7 uchwał.

Od czasu ukonstytuowania się nowego składu Zarządu Stowarzyszenia ŻIH (pierwsze posiedzenie w dniu 22 kwietnia 2011 r.) odbyło się łącznie, do końca 2011 roku, 13 posiedzeń Zarządu oraz jedno Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (19.06.2011 r.) zwołane w celu zatwierdzenia sprawozdania finansowego i merytorycznego za 2010 rok oraz wprowadzenia koniecznych zmian w statucie Stowarzyszenia z punktu widzenia wymogów ustawy o OPP.

W niniejszym okresie sprawozdawczym Zarząd przyjął 81 uchwał.